

Sisällys: N:o 467. Laki koulujärjestelmän perusteista, siv. 1163. — N:o 468. Laki kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta, siv. 1172. — N:o 469. Asetus apulaisnimismiehen toimen siirtämisestä Noormarkun nimismiespiiristä Huittisten nimismiespiiriin, siv. 1174. — N:o 470. Asetus maanmittauspalkkion suorittamisesta eräissä maanmittaus-toimituksissa annetun asetuksen muuttamisesta, siv. 1175. — N:o 471. Maatalousministeriön päätös metsänparannusasetuksen täytäntöönpanosta, siv. 1176.

N:o 467.

Laki koulujärjestelmän perusteista.

Annettu Helsingissä 26 päivänä heinäkuuta 1968.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Koulujärjestelmä.

1 §.

Valtakunnan koulujärjestelmä kehitetään yhtenäiskouluperiaatteen mukaiseksi, niin kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

Koulujärjestelmän runkona on kunnan koululaitos, jossa on oppivelvollisille tarkoitettu peruskoulu ja johon voi kuulua lastentarha tai sitä vastaavia esiluokkia, lukio ja peruskoulun oppimäärälle rakentuvia ammatillisia oppilaitoksia.

Kunnan koululaitosta täydentävät valtion, kuntainliittojen ja muiden yhteisöjen sekä säätiöiden ja Suomen kansalaisten ylläpitämät kunnan kanssa yhteistoiminnassa olevat lukiot ja ammatilliset oppilaitokset.

Kunnan peruskoulua voi korvata muu kuin kunnan ylläpitämä koulu, niin kuin tässä laissa säädetään.

Erityisiä tarkoituksia varten valtio voi ylläpitää peruskoulua vastaavia tai peruskoulun oppimäärän osalle rakentuvia kouluja ja, milloin se maan opetustoimen kannalta tärkeän koulukokeilun vuoksi tai paikkakunnan kielellisen vähemmistön koulutustarpeen tyydyttämiseksi taikka muun erityisen syyn vuoksi on tarpeellista, avustaa tällaisia kouluja.

3 §.

Kunta on velvollinen huolehtimaan peruskouluopetuksen järjestämisestä. Kunnan teh-

tävänä on muutoinkin edistää kouluolojen kehittämistä.

Kunta voi täyttää 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa myös yhteistoiminnassa toisten kuntien kanssa ja käyttämällä apunaan muitakin kuin kunnallisia kouluja.

Valtioneuvosto voi velvoittaa kaksi kuntaa tai useampia kuntia yhteistoimintaan peruskouluopetuksen järjestämiseksi.

4 §.

Lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opetus rakentuu peruskoulun oppimäärälle, mikäli lailla tai asetuksella ei ole toisin säädetty.

Lastentarhasta, lukiosta ja ammatillisesta oppilaitoksesta samoin kuin kunnan peruskoulua korvaavasta oppikoulusta on tässä laissa säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä niistä on erikseen lailla säädetty.

2 luku.

Peruskoulu.

5 §.

Varsinainen kansakoulu, kansalaiskoulu ja keskikoulu yhdistetään yleistä peruskasvatusta antavaksi yhtenäiseksi peruskouluksi, joka on yhdeksänvuotinen.

Peruskoulun kuusi alinta vuosiluokkaa muodostaa sen ala-asteen ja kolme ylintä yläasteen.

Peruskoulun ala-asteella kaikkien oppilaiden opetus on pääasiassa samansisältöistä. Yläasteella opetetaan kaikille oppilaille yhteisiä

aineita, joiden oppimäärät voivat olla erilaajuisia, sekä valinnaisia aineita.

Peruskouluun voi kuulua oppivelvollisuusikäisten erityiskouluja ja -luokkia.

Hallitusmuodon 80 §:ssä tarkoitettuna kansakouluna toimii peruskoulu.

6 §.

Peruskoulun opetussuunnitelmaan tulee sisältyä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, uskontoa, ympäristöoppia, äidinkieltä, vierasta kieltä, toista kotimaista kieltä, historiaa, yhteiskuntaoppia, kansalaistaitoa, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, luonnonhistoriaa, maantietoa, liikuntaa, kuvaamataittoa, musiikkia, käsityötä, kotitaloutta sekä elinkeinoelämään keskeisesti liittyviä, ammatinvalinnan edellytyksiä lisääviä oppiaineita ja käytännöllisiä harjoituksia. Peruskoulun opetussuunnitelmaan voi kuulua kasvatukselliseen ja opetukselliseen ohjaukseen sekä ammatinvalinnanohjaukseen varattuja tunteja. Ruotsinkielisen peruskoulun ala-asteen opetussuunnitelmaan voi kuulua myös yksi vapaaehtoinen aine. Oppilas voidaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, vapauttaa kaikille oppilaille yhteisen aineen opiskelusta. Erityiskoulujen ja -luokkien osalta voidaan poiketa edellä tässä pykälässä olevista säännöksistä, niin kuin asetuksella säädetään.

Viidelle tai useammalle oppilaalle, jotka on uskonnonvapauslain nojalla vapautettu koulussa annettavasta uskonnon opetuksesta ja jotka eivät saa vastaavaa opetusta koulun ulkopuolellakaan, opetetaan uskonnon sijasta uskontojen historiaa ja siveysoppia. Milloin koulun yleisestä uskonnon opetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään viisi samaan tunnustukseen kuuluvaa oppilasta ja heidän huoltajansa vaativat heille tämän tunnustuksen mukaista uskonnon opetusta, on sitä koulussa annettava.

Peruskoulussa opettettavien aineiden yleiset opetusohjeet ja tarvittaessa myös oppimäärät vahvistaa kouluhallitus.

Peruskoulun opetusryhmien muodostamisesta säädetään asetuksella.

Niiden oppimäärien ja aineiden valinnasta, joiden opiskeluun oppilas peruskoulun yläasteella sen tarjoamien mahdollisuuksien rajoissa osallistuu, saa hänen huoltajansa päättää saatuaan koulun antaman arvioinnin oppilaan edellytyksistä menestyä eri vaihtoehtojen mukaisissa opinnoissa. Koulu voi muuttaa

valitun oppimäärän tai aineen toiseksi, jos se oppilaan menestymisen perusteella on katsottava tarpeelliseksi.

7 §.

Mikäli tästä laista ei muuta johdu, peruskoulusta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä kansakoulusta on lailla säädetty. Tällöin sovelletaan peruskoulun ala-asteeseen varsinnaista kansakoulua koskevia säännöksiä, yläasteeseen kansalaiskoulua ja kansakouluun kuuluvaa keskikoulua koskevia säännöksiä sekä 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin kouluihin ja luokkiin vastaavia kansakouluun kuuluvia kouluja ja luokkia koskevia säännöksiä.

Oppivelvollisuudesta ja sen täyttämisestä on voimassa, mitä siitä kansakoululaissa (247/57) on säädetty, kuitenkin niin, että peruskoulupiirissä asuvan oppivelvollisuusikäisen lapsen on käytävä peruskoulu, jollei hän saa vastaavaa opetusta muulla tavoin taikka hän kansakoululain mukaan ei ole enää ikänsä vuoksi oppivelvollinen. Oppivelvollisen oikeudesta päästä muun kuin oman piirinsä peruskouluun säädetään asetuksella.

Peruskoulun yläasteen piirin muodostamiseen vaadittavasta oppilasmäärästä säädetään asetuksella, ja on tällöin otettava huomioon koulun järjestämiseen vaikuttavien yleisten vaatimusten lisäksi harvan asutuksen, vaikeiden liikenneolojen tai muiden sellaisten olosuhteiden asettamat erityiset vaatimukset.

Peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeistä ja perhe-eläkkeistä säädetään erikseen.

3 luku.

Hallinto.

8 §.

Tämän lain toimeenpanon ylin johto ja valvonta kuuluu opetusministeriölle ja sen alaisena kouluhallitukselle. Lastentarhojen ja ammatillisten oppilaitosten hallinnollisista alistussuhteista muihin ministeriöihin ja keskusvirastoihin on kuitenkin voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Kouluhallituksen alaisina piirihallintoviranomaisina ovat kansakouluntarkastajat tai, mikäli niin erikseen säädetään, lääninhallitukset.

9 §.

Kunnan kouluhallintoa varten kunnassa on koululautakunta, johon kunnallisvaltuusto valitsee neljäksi vuodeksi kerrallaan vähintään kahdeksan ja enintään kaksitoista jäsentä, joista kahden tulee kuulua kunnan koululaitoksen opettajistoon, ja määrää yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi.

Kaksikielisen kunnan koululautakunnassa tulee olla ainakin kaksi jäsentä vähemmistönä olevasta kieliryhmästä ja kunnan koululaitoksen opettajistosta jäsen kummastakin kieliryhmästä. Sellaisten asioiden käsittelyä varten, jotka koskevat jompaakumpaa kieliryhmää, lautakunta jakautuu kahteen yksikieliseen osastoon, joista toinen käsittelee suomen- ja toinen ruotsinkielisiä kouluja ja lastentarhoja koskevat asiat. Kunnallisvaltuusto määrää osastojen puheenjohtajat ja varsinaiset jäsenet asianomaiseen kieliryhmään kuuluvista koululautakunnan jäsenistä sekä valitsee niihin niin monta samaan kieliryhmään kuuluvaa lisäjäsentä, että kummankin osaston kokoonpano on sellainen kuin 1 momentissa on säädetty. Osaston tehtävistä ja toimivallasta on muutoin voimassa, mitä koululautakunnasta on säädetty.

Edellä tässä pykälässä mainittujen jäsenien lisäksi kunnallisvaltuusto voi valita koululautakuntaan tai sen osastoon määrättyä koulutoimen alaa koskevien asioiden käsittelyä varten yhden tai useamman pysyvän asiantuntijan, jolla on lautakunnan tai sen osaston kokouksessa puhevalta mutta ei äänivaltaa.

Kunnassa, jossa on tämän lain mukainen kunnan koululaitos, ei ole kansakoululautakuntaa eikä kansakoulun johtokuntaa.

10 §.

Koululautakunta johtaa ja valvoo kunnan koululaitosta ja suorittaa, mikäli 12 §:stä ei muuta johdu, ne tehtävät, jotka kunnan koululaitoksen koulujen ja lastentarhojen johtokunnille sekä kansakoululautakunnalle niistä annettujen säännösten mukaan kuuluvat. Kouluohtesäännössä voidaan kuitenkin määrätä, että muilla kuin peruskouluilla on oma johtokunta, joka on kunnan koululaitoksen yleistä järjestelyä koskevissa asioissa koululautakunnan alainen.

Koululautakunnan valvontaan kuuluvat kunnan peruskoulua korvaavat koulut. Mikäli

kouluohtesäännössä ei ole erityisestä syystä toisin määrätty, koululautakunnan asiana on tarkkailla kunnassa toimivia suomen- ja ruotsinkielisiä peruskouluopetusta tai sitä vastaavaa opetusta antavia kouluja, jotka ovat velvolliset antamaan lautakunnalle sen pyytämät tiedot koulun toiminnasta ja käsittelemään lautakunnan niille tekemät koulua koskevat ehdotukset.

Koululautakunnan asiana on perehtyä kunnan kouluoloihin ja tehdä ehdotuksia niiden kehittämistä sekä antaa viranomaisille lausuntoja 2 momentissa tarkoitettuja kouluja koskevista koulutoimen yleiseen järjestelyyn liittyvistä asioista.

Koululautakunnan tehtävistä ja toimivallasta sekä muutoksenhausta sen päätöksiin säädetään asetuksella.

11 §.

Koululautakunnan apuna sille kuuluvia valmistelu-, valvonta- ja toimeenpanotehtäviä varten tulee kunnassa olla koulutoimen johtajan tai sihteerin virka. Tämä virka on päävirka, jos kunnan asukasluku ylittää kuusituhatta.

Kaksikielisessä kunnassa tulee vähemmistönkielisiä kouluja ja lastentarhoja koskevia tehtäviä varten olla vastaavasti toinen koulutoimen johtajan tai sihteerin virka.

Koulutoimen johtajan tai sihteerin virka voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen, jos niillä on yhteinen peruskoulun yläasteen piiri.

Milloin koulutoimen johtajan tai sihteerin suoritettavaksi ei ole annettu peruskoulun opetus- ja kasvatustyön yleistä ohjaus- ja valvontatehtävää, kunnassa tulee myös olla erityinen virka tätä tehtävää varten. Kaksikielisessä kunnassa tällainen virka tulee samoin edellytyksin olla myös vähemmistönkielisiä peruskouluja varten. Tämän viran osalta on vastaavasti voimassa, mitä 3 momentissa on säädetty.

12 §.

Kunnan koululaitokseen kuuluvalla koululla, jolla ei ole omaa johtokuntaa, tulee olla kouluneuvosto, johon kunnallisvaltuusto valitsee lähinnä oppilaiden vanhempien keskuudesta viisi jäsentä toimikauttaan vastaavaksi ajaksi. Lisäksi kouluneuvostoon kuuluu jäsenenä yksi tai kaksi opettajiston keskudestaan valitsemaa edustajaa. Koulussa, jossa on yläaste, kuuluu kouluneuvostoon oppilai-

den edustajia niin kuin asetuksella lähemmin säädetään, jolloin heillä on kokouksissa puhevalta, mutta ei äänivaltaa. Kunnan kouluohjesäännössä voidaan määrätä, että kahdella tai useammalla peruskoululla on yhteinen kouluneuvosto. Kouluneuvoston tehtävänä on ylläpitää ja edistää yhteyksiä koulun ja kotien välillä, valvoa koulun toimintaa sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksia koulun johtajalle, koululautakunnalle tai muulle kouluviranomaiselle sekä suorittaa ne muut tehtävät, jotka sille asetuksen tai kouluohjesäännön mukaan kuuluvat. Muutoksenhausta kouluneuvoston päätökseen säädetään asetuksella.

Kouluneuvoston sihteerinä toimii koulun johtaja. Milloin kouluneuvosto on kahden tai useamman peruskoulun yhteinen, koululautakunta määrää, minkä peruskoulun johtaja toimii kouluneuvoston sihteerinä.

4 luku.

Kunnan koululaitoksen järjestäminen.

13 §.

Tässä laissa tarkoitetun koulutoimen suunnittelua ja valmistelua varten kunnan tulee kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta lukien asettaa koulusuunnittelutoimikunta, jossa tulee olla edustettuna eri kouluasteet ja koulumuodot.

Kielellisen vähemmistön edustuksesta koulusuunnittelutoimikunnassa on vastaavasti noudatettava, mitä 9 §:ssä on säädetty.

Koulusuunnittelutoimikunta lakkaa, kun kuntaan on perustettu tässä laissa tarkoitettu kunnan koululaitos ja asetettu sitä johtava kunnan koululautakunta.

14 §.

Kunnan tulee valmistaa ja viimeistään valtioneuvoston asettaman määräajan kuluessa toimittaa kouluhallituksen tarkastettavaksi kunnan koulusuunnitelma, joka sisältää arvioitujen koulutustarpeen perusteella laaditun selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin kunta aikoo ryhtyä tässä laissa tarkoitetun kunnan koululaitoksen järjestämiseksi ja kouluolonsa kehittämiseksi. Kunnan koululaitosta järjestettäessä on mahdollisuuksien mukaan käytettävä hyväksi kunnassa toimivia kouluja, ja on yksityisen oppikoulun omistajalle varattava tilaisuus valita haluaako hän luovuttaa koulunsa varoineen ja velkoineen kun-

nan haltuun vai käyttää kouluaan kunnan peruskoulua korvaavana kouluna. Koulusuunnitelmasta, jonka pohjalta kunnan kouluohjesääntö laaditaan, tulee ilmetä, miten peruskouluopetus kunnassa järjestetään, mitä muita kouluja ja lastentarhoja kunnan koululaitokseen sisällytetään, mitkä koulut korvaavat kunnan peruskoulua sekä millä tavoin ja missä ajassa koulusuunnitelmaan sisältyvät järjestelyt aiotaan toteuttaa.

15 §.

Valtioneuvoston tulee kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta lukien kouluhallituksen esityksestä sekä asianomaisia kuntia ja kuntien keskusjärjestöjä kuultuaan vahvistaa alueelliset toimeenpanosuunnitelmat, joissa määrätään, mihin mennessä alueen kunkin kunnan on toimitettava koulusuunnitelmansa kouluhallituksen tarkastettavaksi ja mistä ajankohdasta lukien kunnan koululaitos on perustettava, sekä annetaan tarvittaessa määräykset kuntien yhteistoiminnasta koulusuunnitelmien laatimisessa ja kouluolojen järjestämisessä. Toimeenpanosuunnitelmat on laadittava siten, että kunnan koululaitos perustetaan maan kaikkiin kuntiin kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta lukien ja että erityistä huomiota kiinnitetään vähävaraisten ja syrjäisten kuntien kouluolojen kehittämiseen.

Valtioneuvosto voi asianomaista kuntaa kuultuaan muuttaa toimeenpanosuunnitelmaa, milloin se lain toimeenpanon kannalta on tarkoituksenmukaista, ja erityisestä syystä myöntää pitennystä siinä asetettuun määräaikaan.

Valtioneuvosto voi kouluhallituksen esityksestä antaa kunnalle, jonka koulusuunnitelma on tarkastettu, luvan kunnan koululaitoksen perustamiseen ennen toimeenpanosuunnitelman vahvistamista tai siinä asetettua määräaika.

16 §.

Kunnan koululaitoksen järjestämisestä määrätään kunnan kouluohjesäännössä. Ohjesäännön valmistamisesta, hyväksymisestä, vahvistettavaksi alistamisesta ja vahvistamisesta sekä muuttamisesta on voimassa, mitä kansakoulun ohjesäännöstä on säädetty.

17 §.

Kunta on velvollinen perustamaan tämän lain mukaisen kunnan koululaitoksen valtio-

neuvoston määräämästä ajankohdasta lukien.

Peruskoulu muodostetaan tämän lain säännösten mukaisesti kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitettusta ajankohdasta lukien, kuitenkin siten, että opetus järjestetään tämän lain mukaisesti sanotusta ajankohdasta kolmella alimmalla vuosiluokalla ja sen jälkeen, mikäli kouluohjesäännössä ei ole toisin määrätty, lukuvuosittain vuosiluokka kerrallaan.

18 §.

Tämän lain mukaista koulujärjestelmää toteutettaessa keskikouluasteen tai sitä vastaavat luokat sisältävä valtion oppikoulu on, milloin sitä ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa valtion lukioksi tai käyttää 2 §:n 4 momentissa mainittuun tarkoitukseen, kunnan peruskoulutarpeen niin vaatiessa muutettava kunnan kouluksi siten, että sen kiinteä ja irtain omaisuus 2 tai 3 momentissa tarkoitettu tavoin luovutetaan kunnalle sen peruskoulun tarpeisiin ja, mikäli lukion järjestäminen sitä vaatii, myös kunnan koululaitokseen kuuluvan lukion tai kahden tai useamman kunnan yhteisen lukion tarpeisiin taikka kahdelle tai useammalle kunnalle niiden yhteistä lukiota varten. Erityisestä syystä valtion oppikoulu voidaan mainituin tavoin muulloinkin luovuttaa yhden tai useamman kunnan lukiota tai ammatillista oppilaitosta varten.

Kunnan tai kuntien kouluksi muutettava valtion oppikoulu lakkaa valtioneuvoston päättämästä ajankohdasta lukien. Tällaisen koulun irtain omaisuus sekä kiinteän omaisuuden käyttöoikeus luovutetaan korvauksetta koulun ylläpitäjälle, joka on velvollinen huolehtimaan omaisuuden kunnossapidosta ja, kun kiinteistöä lakataan käyttämästä kunnan koulun tarpeisiin, palauttamaan sen käyttöoikeuden valtiolle.

Valtioneuvosto voi luovuttaa valtion oppikoulun kiinteistön omistusoikeuden yhdelle tai useammalle kunnalle korvauksetta tai kohtuullisesta korvauksesta.

Lakkautetun valtion oppikoulun henkilökunnan aseman järjestämisestä säädetään erikseen.

19 §.

Kunta voi ottaa haltuunsa yksityisen oppikoulun varoineen ja velkoineen muuttaakseen sen kunnan koululaitokseen kuuluvaksi kouluksi tekemällä siitä koulun omistajan kanssa

kirjallisen haltuunottosopimuksen. Sopimukselle on hankittava kouluhallituksen hyväksyminen. Haltuunottoa alkoon rajoitettako koskemaan vain osaa koulun varoista tai veloista taikka siihen sisältyvistä kouluasteista, jollei kouluhallitus anna siihen kummankin osapuolen hakemuksesta ja tarpeelliseksi katsominsa ehdoin suostumustaan.

Lainan ottamista tarkoittavan kunnallisuvaltuuston päätöksen alistamista koskevia säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettua velan siirtämiseen kunnan vastattavaksi.

20 §.

Milloin yksityinen oppikoulu muutetaan kunnan koululaitokseen kuuluvaksi kouluksi, sen vakinaisessa palveluksessa tai koevuosilla oleva rehtori ja opettaja, joka siihen suostuu, siirretään, mikäli mahdollista entistä tointaan vastaavaan kunnan koulun virkaan tai tehtävään. Yksityisen oppikoulun muukin henkilökunta on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä sijoittamaan kunnan koulun palvelukseen.

Kunnan koululaitokseen kuuluvaksi kouluksi muutetun yksityisen oppikoulun henkilökunnan eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden järjestelystä säädetään erikseen.

21 §.

Yksityinen oppikoulu, jonka omistaja siihen suostuu, voidaan kunnan kouluohjesäännössä määrätä peruskoulua vastaavien luokkien osalta korvaamaan kunnan peruskoulua, ja on sen opetus tällöin järjestettävä peruskoulun opetussuunnitelman mukaan ja koulun muu toiminta peruskoulua vastaavalta osalta peruskoulua korvaavasta koulusta annettujen säännösten ja määräysten mukaan. Peruskoulua vastaavan osan oppilaille koulu on tällöin maksuton ja heille annetaan muutoinkin samat edut kuin kunnan peruskoulun oppilaille. Sama oppikoulu voi korvata myös kahden tai useamman kunnan peruskoulua.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastavasti voimassa valtion oppikoulun osalta. Suostumuksen valtion oppikoulun käyttämiseen tähän tarkoitukseen antaa opetusministeriö ja sopimuksen koulun käyttämisestä tekee kouluhallitus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun kunnan peruskoulua korvaavaan yksityiseen oppikouluun voidaan liittää peruskoulun alimpia vuosiluokkia vastaavat luokat siten, että tällainen koulu korvaa peruskoulun sen kaikkien

vuosiluokkien osalta. Näistä alimmista luokista on tässä laissa säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä kunnallisen kansakoulupiirin kouluksi määrätystä yksityisestä kansakoulusta on säädetty, kuitenkin niin, että luokkien perustamiseen ei vaadita valtioneuvoston lupaa.

Oppilaiden ottamisesta tässä pykälässä tarkoitettun koulun peruskoulua vastaaville luokille päättää koululautakunta.

22 §.

Jos kouluhallitus tarkastaessaan kunnan koulusuunnitelman on hyväksynyt yksityisen oppikoulun otettavaksi kunnan haltuun tai käytettäväksi kunnan peruskoulua korvaavana kouluna ja yksityisen oppikoulun omistaja ei ole kuuden kuukauden tai kouluhallituksen määräämän pitemmän ajan kuluessa sanotusta hyväksymisestä lukien suostunut tekemään koulusuunnitelmassa edellytettyä ja hyväksyttyjen ehtojen mukaista 19 §:ssä tarkoitettua haltuunottosopimusta tai 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimusta koulun käyttämisestä kunnan peruskoulua korvaavana kouluna, koulun tai, milloin se on yliopistoon johtava, koulun keskikouluasteen valtionapu, eläkkeisiin annettavaa valtionapua lukuun ottamatta, lakkautetaan asteittain.

23 §.

Kunnan koululaitokseen kuuluvien koulujen toiminta voidaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, järjestää siten, että opettajat hoitavat opetusta toisessa koulussa ja että koulujen huoneistoja, kalustoa, kirjastoja ja opetusvälineitä luovutetaan korvauksetta koulujen yhteiseen käyttöön. Asetuksella säädetään myös, missä tapauksissa kunnan koululaitokseen kuuluvilla kouluilla voi olla yhteisiä opettajanvirkoja.

5 luku.

Peruskoulun valtionavustus.

24 §.

Omien peruskoulurakennusten hankkimista ja niissä tehtäviä perusparannuksia varten kunta saa valtiolta avustusta ja kuoletuslainaa kuntien kantokäylyluokituksen mukaan määräytyvän osan rakennuskustannuksista sen mukaan kuin 3 momentissa säädetään.

Milloin rakennuskustannukset ylittävät valtioneuvoston vuosittain vahvistamien perusteiden mukaan määrätyn normaalihinnan, valtionapu ja kuoletuslaina on laskettava normaalihinnasta, jollei valtioneuvosto erityispauksessa myönnä rahoitusta normaalihinnan ylittävistäkin kustannuksista.

Rakennuskustannuksiksi luetaan myös kohtuullinen liittymismaksu koulurakennuksen yhdistämisestä veden, sähkön tai lämpöenergian hankintaa varten perustetun laitoksen verkostoon sekä pihamaan kulutuskerroksen rakennuskustannukset.

Rakennuskustannuksiin kunnille annettava valtionapu ja kuoletuslaina vuosina 1970—71 on valtioneuvoston vuosittain vahvistaman kuntien kantokäylyluokituksen mukaan seuraava:

	valtion- apu	kuoletus- laina
1 luokassa	95 %	2.5 %
2 „	85 %	5.0 %
3 „	75 %	7.5 %
4 „	65 %	10.0 %
5 „	55 %	12.5 %
6 „	45 %	15.0 %
7 „	35 %	17.5 %
8 „	25 %	20.0 %
9 „	15 %	22.5 %
10 „	5 %	25.0 %

Painavasta syystä valtioneuvosto voi sallia, että valtionapu ja kuoletuslaina myönnetään kunnalle suurempana kuin 3 momentissa on säädetty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun valtion rahoituksen tuella hankitun peruskoulurakennuksen ensikertaiseen kalustamiseen ja varustamiseen tarpeellisin opetusvälinein myönnetään valtionapua samojen perusteiden mukaan kuin rakennuksen hankkimiseen.

Kunnan oikeudesta saada 1—3 momentissa tarkoitettun avustuksen ja kuoletuslainan sijasta vuotuista valtion rahoitusta elementtirakenteisen siirtokelpoisen peruskoulurakennuksen hankkimiseen on vastaavasti voimassa, mitä siitä kansakoulun osalta on säädetty.

25 §.

Kunnalla, joka 19 §:ssä tarkoitettu tavoin ottaa haltuunsa yksityisen oppikoulun varoi-

neen ja velkoineen, on oikeus saada valtiolta avustusta ja kuoletuslainaa koulun vakautettujen velkojen maksamiseen soveltuvin kohdin samojen perusteiden mukaan kuin se saisi niitä haltuun otettavan koulun rakennusten hankkimiseen peruskoulua varten, kuitenkin niin, että kuoletuslainaa ei myönnetä valtion antamien lainojen maksamiseen.

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle, joka ostaa yksityisen oppikoulun pysyvässä käytössä 1 päivänä tammikuuta 1965 tai sen jälkeen olleen rakennuksen tontteineen kunnan koululaitokseen kuuluvaa koulua varten, valtionapua ja kuoletuslainaa enintään siitä osasta kauppahintaa, minkä harkitaan vastaavan niiden velkojen määrää, josta valtion rahoitus annettaisiin siinä tapauksessa, että rakennus tontteineen siirtyisi kunnan omaksi 19 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on soveltuvin kohdin voimassa myös sellaisen keskikouluasteen sisältävän kunnan omistaman yksityisen oppikoulun osalta, joka muutetaan kunnan koululaitokseen kuuluvaksi kouluksi.

Valtiolta saadun lainan maksamiseen myönnetty avustus käytetään lainan lyhentämiseen. Muu tässä pykälässä tarkoitettu valtionapu ja kuoletuslaina suoritetaan täysille kymmenille markkoille pyöristettynä valtioneuvoston määrääminä valtion obligaatioina, joiden nimellisarvo on vähintään sata markkaa, takaisinmaksuaika enintään kymmenen vuotta ja vuotuinen korko seitsemän prosenttia. Valtionapu ja kuoletuslaina, jota ei voida suorittaa obligaatioina, maksetaan rahana.

26 §.

Kunta saa vuosina 1970—71 vuotuista valtionapua 85—90 prosenttia niistä peruskoulun todellisista käyttömenoina, jotka johtuvat opettajien ja asuntolanhoitajien laissa määrätyistä palkoista ja lakkautuspalkoista sekä niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamaksuista ja 86—95 prosenttia peruskoulun niistä todellisista käyttömenoina, jotka johtuvat oppilasaduntoloista sekä oppilaiden majoituksesta ja kyydityksestä, sekä 5—95 prosenttia 2 momentissa tarkoitetuista peruskoulun muista käyttömenoina siten, että valtionapu on 24 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kuntien kantokyläluokituksen mukaan seuraava:

	85—90 prosentin valtionapu	86—95 prosentin valtionapu	5—95 prosentin valtionapu
1 luokassa ..	90.0 %	95 %	95 %
2 „ ..	89.5 %	94 %	85 %
3 „ ..	89.0 %	93 %	75 %
4 „ ..	88.5 %	92 %	65 %
5 „ ..	88.0 %	91 %	55 %
6 „ ..	87.5 %	90 %	45 %
7 „ ..	87.0 %	89 %	35 %
8 „ ..	86.5 %	88 %	25 %
9 „ ..	86.0 %	87 %	15 %
10 „ ..	85.0 %	86 %	5 %

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi valtionapuun oikeuttaviksi peruskoulun muiksi käyttömenoina luetaan:

1) omien peruskoulukustannusten ja peruskoulun käytössä olevien valtion rakennusten ne todellisten kunnossapitokustannusten perusteella arvioidut kunnossapitomenot, jotka valtioneuvosto vuosittain vahvistaa erilaisille opetushuoneille ja oppilasaduntoloille, sekä hyväksyttävän määräiset vuokramaksut huoneistoista, joita asianomaisella luvalla käytetään peruskoulun opetushuoneina tai oppilasaduntoloina; ja

2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitettut käyttömenot, joiden oppilasta kohden lasketun määrän valtioneuvosto vuosittain todellisten keskimääräisten kustannusten perusteella vahvistaa asutuksen rakenteen puolesta erityyppisiä kuntia varten ja joihin ei lueta rakennuspääoman korkoa ja kuoletusta, velkojen korkoja ja kuoletuksia, oppilaiden terveydenhoidon, hampaanhoidon ja kesäsiirtolain kustannuksia eikä hallinnon kustannuksia.

Opetusministeriö voi myöntää 1 tai 2 kantokyläluokkaan kuuluvalla kunnalle lisäavustusta 1 momentissa tarkoitettuihin menoihin, mikäli kunnalle koulumenoista aiheutuva rasitus muuten tulisi kohtuullista raskaammaksi.

Milloin peruskoulu on kahden tai useamman kunnan yhteinen, valtionapua myönnettäessä kunkin kunnan osuudeksi koulun käyttömenoista katsotaan sen oppilasmäärää vastaava osuus koulun koko oppilasmäärästä.

Mitä 1—4 momentissa on säädetty, on vastaavasti voimassa niistä kustannuksista, jotka kunnalle aiheutuvat peruskouluopetuksen järjestämisestä 21 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Asetuksella säädetään, mikä osa 21 §:ssä tarkoitettujen yksityisen oppikoulun menoista lue-

taan peruskoulua vastaavien luokkien osalle silloin, kun koulu käsittää myös lukion.

Sen lisäksi, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, voidaan kunnalle erityisiä peruskoulutointa edistäviä tehtäviä varten antaa ylimääräistä avustusta tulo- ja menoarvioon erikseen otetusta määrärahasta.

Edellä 1 momentin mukaan määräytyvästä valtionavusta on vähennettävä ne avustussuoritukset, jotka kunta on maksanut muulle yksityiselle oppikoululle kuin 21 §:ssä tarkoitetulle siinä koulua käyneiden oppivelvollisten osalta.

27 §.

Yksityinen oppikoulu, joka 21 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettu tavoin korvaa kunnan peruskoulua, ei saa valtiolta avustusta kunnan peruskoulua korvaavien luokkien osalta.

Milloin valtion oppikoulua käytetään 21 §:ssä tarkoitettu tavoin korvaamaan kunnan peruskoulua, kunta on velvollinen valtiolle suorittamaan omia oppilaitaan vastaavan osuuden kunnan peruskoulua korvaavien luokkien aiheuttamista todellisista käytömenoista, joista vähennetään saadut tulot ja asianomaisen kunnan hyväksi 26 §:n 1—3 momentissa säädettyjä perusteita soveltaen laskettu valtion osuus. Kunnan osuuteen ei sovelleta 26 §:n 5 momentin säännöstä.

Tämän lain mukaista peruskoulua vastavaksi järjestetyn muun kuin 21 §:n 3 momentissa tarkoitetun yksityisen koulun käyttömenoihin voidaan asetuksella säädettyin ehdoin antaa sama valtionapu kuin kunnan peruskoulun käyttömenoihin, jos koulu maan opetustoimen kannalta tärkeän koulukokeilun vuoksi tai paikkakunnan kielellisen vähemmistön koulutustarpeen tyydyttämiseksi taikka muun erityisen syyn vuoksi on tarpeellinen. Avustusta alköön myönnettäkö, jos koulua ylläpidetään taloudellisen voiton saavuttamiseksi tai jos se perii oppilailta muita tai suurempia maksuja kuin avustusehdoissa on sallittu. Oikeuden tässä momentissa tarkoitetun valtionavun saamiseen myöntää valtioneuvosto.

6 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

28 §.

Kansakoulusta, oppikoulusta ja ammatillisesta oppilaitoksesta kunnassa, jossa ei ole

tämän lain mukaista kunnan koululaitosta, on jäljempänä tässä pykälässä säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä niistä on muutoin säädetty.

Kansakoulua tai valtion oppikoulua perustettaessa tahi valtion oppikoulun toimintamuotoa muutettaessa sekä myönnettäessä lupaa kansakouluun kuuluvan keskikoulun tai yksityisen oppikoulun perustamiseen taikka yksityisen keskikoulun laajentamiseen yliopistoon johtavaksi on huolehdittava siitä, että toimenpide edistää tässä laissa tarkoitettuun koulujärjestelmään siirtymistä.

Valtion oppikoulun sekä valtionapua nautivan kansakoulun tai yksityisen oppikoulun rakennus, jonka piirustuksille haetaan vahvistusta tämän lain voimaantulon jälkeen, on niin sijoitettava, ettei se haittaa tässä laissa tarkoitetun koulujärjestelmän toteuttamista.

Valtionavun antamiseen yksityiselle oppikoululle sen heinäkuun 1 päivästä lukien, joka ensiksi seuraa vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta, vaaditaan sen lisäksi, mitä valtionavun ehdoista muutoin on voimassa, että omistaja sitoutuu olemaan vähentämättä koulun kiinteätä ja siihen rinnastettavaa omaisuutta sekä luovuttamaan koulun varoineen ja velkoineen kunnalle siinä tapauksessa, että koulun toiminta lopetetaan muusta syystä kuin valtion avun lakkaamisen johdosta, ja silloinkin, jos valtionavun lakkaaminen johtuu siitä, ettei koulu enää ole paikkakunnalla todellisen ja jatkuvan sivistystarpeen vaatima tai muutoin ei täytty yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain mukaisia ehtoja.

Tämän lain voimaantulon jälkeen perustetulle yksityiselle oppikoululle, jossa on keskikouluaste, voidaan antaa valtionapua vain, jos koulun omistaa kunta tai kuntainliitto taikka osakeyhtiö, jossa kunnalla yksin tai yhdessä toisen kunnan kanssa on pääasiallinen määräämisvalta, jonka ne sitoutuvat säilyttämään.

Erittäin painavasta syystä valtionapu voidaan kuitenkin 4 ja 5 momentin säännösten estämättä antaa yksityisen oppikoulun ylläpitäjälle. Luvan valtionavun antamiseen 4 momentin säännösten estämättä antaa opetusministeriö.

29 §.

Tämän lain voimaan tullessa toimineesta keskikouluasteen sisältävästä oppikoulusta, joka sijaitsee koululaitoksensa tämän lain

mukaisesti järjestäneessä kunnassa ja jota ei ole siirretty kunnan koululaitokseen tai saatettu kunnan peruskoulua korvaavaksi kouluksi, on 4 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa, 22 §:ssä ja 28 §:n 4 momentissa säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä oppikoulusta on säädetty.

Tämän lain voimaan tullessa toimineesta yksityisestä kansakoulusta, joka sijaitsee 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa ja jota ei ole liitetty kunnan koululaitokseen tai saatettu kunnan peruskoulua korvaavaksi kouluksi, on 10 §:n 2 momentissa säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä yksityisestä kansakoulusta on säädetty.

30 §.

Lapsen koulunkäynnistä vieraan kunnan peruskoulussa tai sitä korvaavan yksityisen oppikoulun peruskoulua vastaavalla luokalla lapsen kotikunta on velvollinen suorittamaan korvausta vieraalle kunnalle opetusministeriön määräämien perusteiden mukaan. Perusteet on määrättävä siten, että korvaus vastaa likipitäen niitä todellisia lisäkustannuksia, jotka koulunkäynti on aiheuttanut vieraalle kunnalle.

31 §.

Vieraasta kunnasta oleva lapsi, joka kunnan koululaitoksen perustamisen aikana on

Helsingissä 26 päivänä heinäkuuta 1968.

oppilaana kunnan peruskouluksi muuttuneessa kansakoulussa tai keskikouluasteella kunnan peruskouluksi tai kunnan peruskoulua korvaavaksi kouluksi muuttuneessa oppikoulussa, saa jatkaa koulunkäyntiään sanotussa koulussa peruskoulun loppuun saakka. Lapsen koulunkäynnistä maksettavasta korvauksesta on voimassa, mitä 30 §:ssä on säädetty.

Milloin lapsi, jonka kotikunnassa ei ole peruskoulua, käy koulua 27 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtion oppikoulussa peruskoulua vastaavalla luokalla, kunta on velvollinen suorittamaan valtiolle korvausta sanotussa lainkohdassa säädetyn perusteen mukaan.

32 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytännöpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

Asetuksella annetaan säännökset myös tässä laissa tarkoitetun koulujärjestelmän kehittämistä varten tarpeellisen kokeilutoiminnan järjestämisestä, ja voidaan tällöin poiketa peruskoulun vuosiluokkia, oppiaineita ja opetussuunnitelmaa koskevista tämän lain säännöksistä.

33 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1970.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN.

Opetusministeri *Johannes Virolainen.*